

Ministrstvo za kulturo
Maistrova 10
1000 Ljubljana

ZADEVA: Komentar k predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o medijih

V Društvu novinarjev Slovenije se z veliko zaskrbljenostjo odzivamo na predlog novele zakona o medijih, ki ga je ministrstvo za kulturo poslalo v dvotedensko javno razpravo. Pred tem ni opravilo nobene konzultacije s strokovno javnostjo ali izdajatelji medijev.

Ugotavljamo, da predlagane rešitve izničujejo ravno tiste določbe, ki so omogočale vsaj minimalno predvidljivost in stabilnost finančne pomoči države novinarstvu v javnem interesu oziroma določbe, ki so definirale obveznost države za zagotavljanje pravice javnosti do obveščenosti. Ob tem gre za spreminjanje zakona, ki ni v veljavi še niti leto, sredstva po shemah pomoči pa niso bila razdeljena niti enkrat.

Ukinjanje odgovornosti vplivnežev

Predlog v 1.¹ in 2. členu v celoti ukinja odgovornost vplivnežev, katerih namen je z objavami vplivati na družbo, javno mnenje ali osebno mnenje posameznikov in javnosti ter katerih objave imajo lahko tudi ekonomski interes z namenom monetiziranja vsebine. Vplivnežev, ki jih vladajoča politika prepoznava kot pomembno alternativo novinarstvu.

¹ Ukinja se 4. odstavek 2. člena ZMed-1: »Določbe tega zakona o razkritju nasprotja interesov (23. člen), prepovedi spodbujanja nasilja ali sovraštva in ščuvanja k storitvi terorističnih kaznivih dejanj (51. člen), o zaščiti otrok (52. člen) ter oglaševanju, sponzoriranju in promocijskem umeščanju izdelkov (55. do 62. člen) veljajo za vse oblike komuniciranja, namenjenega splošni javnosti, kar zajema tudi dejavnost vplivnežev, ne glede na to, ali štejejo za medij po tem zakonu, razen če je namenjena izključno zasebnemu komuniciranju med posamezniki.«

Predlagatelj je v obrazložitvi ukinitve regulacije zapisal: »Ker določba četrtega odstavka 2. člena ZMed-1 ni dovolj jasna in pomensko določljiva ter ker ZMed-1 ureja medije oziroma izdajatelje medijev, ne pa vseh oblik javnega komuniciranja, jo je treba črtati.«

Če torej ministrstvo meni, da zakon ne definira dovolj natančno, kdo so vplivneži in katere oblike javnega komuniciranja so podvržene medijski regulaciji, katere pa ne, naj vložijo trud v izboljšanje formulacije, ne pa da se v celoti odpove regulaciji tako pomembnega segmenta javnega komuniciranja. Vplivneži so postali močni gospodarski subjekti in oblikovalci javnega mnenja. Če ministrstvo meni, da je treba potrebno regulacijo vplivnežev urediti v drugem predpisu, pa naj ga istočasno vložijo v parlamentarni postopek, da vmes ne bo obdobja brez regulacije.

Vplivneže na različnih ravneh regulirajo številne evropske države, zato v DNS menimo, da je opuščanje regulacije korak nazaj, ki bo omogočal nepregledne in sporne poslovne prakse, prikrito oglaševanje, objavo škodljivih vsebin za otroke in mlade, kot so razne zdravstvene in druge dezinformacije.

Ukinjanje obveznosti države, da zagotavlja sofinanciranje uresničevanja javnega interesa v medijih

Ministrstvo za kulturo v predlogu novele od 4. do 8. člena posega v določbe, ki definirajo, na kakšen način država spodbuja medijsko pluralnost in zagotavlja uresničevanje javnega interesa v medijih.

Četrty člen opušča navedbo obvezne višine sredstev za sofinanciranje ustvarjanja programskih vsebin medijev in vsebin programov s statusom posebnega pomena. Ob tem odločitev o konkretni višini razpisanih sredstev prepušča vsakokratni odločitvi vladajoče politike. Še posebej kritično je to za programe posebnega pomena, ki jim zakon nalaga obveznosti, hkrati pa odreka sredstva za njihovo izpolnitev.

V DNS smo ob vsakem sprejemanju medijske zakonodaje poudarili, da mora zakon zagotoviti predvidljivo, stabilno in avtomatično financiranje na podlagi vnaprej znanih meril za večletno obdobje. To bi medijem omogočilo dolgoročno načrtovanje in razvoj ter zmanjšalo tveganje, da bi bila medijska podpora predmet političnega trgovanja ob vsakoletnem sprejemanju proračuna.

Svet Evrope je v svojih dokumentih, predvsem v **Priporočilu CM/Rec(2018)1** Ministrskega odbora državam članicam o medijskem pluralizmu in preglednosti lastništva medijev, zapisal:

»Države članice morajo razviti - ali spodbujati razvoj - ustreznih pravnih, finančnih in operativnih okvirov ter podpornih shem, ki spodbujajo medijski pluralizem, raznolikost ter finančno vzdržnost javnih, zasebnih in skupnostnih medijev.

Kadar se države odločijo za uvedbo takšnih ukrepov finančne podpore ali subvencij, morajo zagotoviti, da so ti ukrepi zasnovani na podlagi jasnih, nevtralnih, objektivnih, preglednih in nediskriminatornih meril.«

Predlog sprememb zakona zožuje definicijo javnega interesa v medijih ter posebej izpostavlja projekte in programe »... s poudarkom na zagotavljanju kulturne in umetniške ustvarjalnosti v medijih«. Ob tem se v DNS sprašujemo, ali gre torej za kulturne in umetniške vsebine - katerih pomena v društvu novinarjev nikakor ne zmanjšujemo -, vendar pa so poleg teh za uresničevanje pravice javnosti do obveščenosti in ohranjanje demokracije prav tako pomembne druge splošno informativne vsebine. Ali pa ministrstvo namerava sofinancirati kulturno in umetniško ustvarjalnost v medijih? Osnovna dejavnost medijev je medijska, in ne kulturna ali umetniška dejavnost.

Četrty člen nevladnim organizacijam s statusom delovanja v javnem interesu na področju medijev, med katere spada tudi društvo novinarjev, v celoti odreja možnost sofinanciranja dejavnosti. Ministrstvo za kulturo torej meni, da medijska pismenost, sistemi samoregulacije novinarskega poklica, ki zagotavljajo spoštovanje poklicnih standardov (kar je kot javni interes opredeljeno v 12. členu ZMed-1), varnost novinarjev, novinark in drugih medijskih delavcev, izobraževalni programi za novinarje in podobno niso v javnem interesu in si ne zaslužijo podpore države. V tem primeru pričakujemo, da bo vse te vsebine zagotavljalo ministrstvo samo s svojo ekipo.

Ukinja se tudi celotna izvedbena določba², ki je definirala, na katerih področjih lahko nevladne organizacije sploh pridobijo status v javnem interesu na področju medijev. Ne Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo ne Zakon o nevladnih organizacijah ne opredelujeta specifičnega javnega interesa na medijskem področju. Ta anomalija je bila urejena prav v ZMed-1. Nevladne organizacije smo torej od pristojnega ministrstva, ki ni samo ministrstvo za kulturo, ampak tudi za medije, pridobile ta status, ministrstvo na dve leti preverja tudi upravičenost tega statusa, hkrati pa ukinja določbo, ki ga je vsebinsko opredeljevala. Sprašujemo se ali ministrstvo nevladnim organizacijam na medijskem področju odreja pravico do statusa v javnem interesu, ki jo zaenkrat sicer omogoča Pravilnik o pridobitvi statusa v javnem interesu na področju kulture? To bi bilo diskriminatorno. Na medijskem področju delujemo tako nevladne organizacije, ki nismo mediji, kot nevladne organizacije, ki so hkrati izdajatelji medijev in imajo še možnost sofinanciranja

² (2) Status nevladne organizacije v javnem interesu na področju medijev lahko pridobijo nevladne organizacije, ki delujejo na vsaj enem izmed naslednjih področij:

- izvajajo dejavnosti na področju medijev,
- prispevajo k razvoju področja medijev,
- združujejo poklice na posameznih področjih medijev,
- se ukvarjajo s strokovnimi vprašanji na posameznih področjih medijev,
- izvajajo dejavnosti na področju medijske pismenosti in drugih programov, ki prispevajo k ozaveščenosti o pomenu odgovornega novinarstva in svobode izražanja.

medijske dejavnosti. Izključevanje iz možnosti sofinanciranja javnega interesa le zaradi organizacijske oblike ali določenega statusa in ne vsebine delovanja, je v celoti nesprejemljivo.

Opozarjamo tudi na besedo lahko, ki se je pojavila v predlogu spremembe 2. odstavka 13. člena ZMed-1 oziroma 4. člena predloga novele.

»(2) Za uresničevanje javnega interesa na področju medijev se **lahko** oblikujejo tudi naslednje posebne sheme državnih pomoči:«

Kot smo zapisali že uvodoma, se ministrstvo v celoti odvezuje odgovornosti in obveznosti, da bi sheme pomoči za digitalni prehod tiskanih medijev in za digitalne medije sploh izvajalo, kaj šele, da bi jih izvajalo trajno in obvezno, kar je glede na razmere na trgu škandalozno. Veliko o tem, ali država sheme namerava izvajati ali ne, kaže neizdaja odločb za v letu 2026 že izvedene razpise na tej pravni podlagi. Predlagatelja te spremembe zato napotujemo na [raziskave o slovenskem medijskem trgu](#)³, katerih predstavitev smo gostili tudi na medijskem festivalu Naprej/Forward 2025.

Ministrstvo briše tudi določbo, da so podpore medijem večletne, kar je s stališča predvidljivosti in stabilnosti financiranja ključno.

Po novem do finančne podpore ne bodo upravičeni tudi izdajatelji, ki so povezani v programske mreže. Glede te spremembe predlagatelja pozivamo, da definira, kaj so programske mreže, najprimerneje bi bilo v 3. členu, kjer so določeni tudi pomeni drugih izrazov.

Ukinjanje odgovornosti za spodbujanje nasilja ali sovraštva v medijih

Sankcioniranje spodbujanja nestrpnosti, sovraštva in terorizma v medijskih vsebinah preko glob, ki jih lahko izdaja medijski inšpektorat, se opušča. Prav tako se opušča odgovornost vplivnežev za ta dejanja. Novela odpravlja tudi prednostno merilo iz 14. člena ZMed-1, ki se nanaša na spoštovanje prepovedi spodbujanja nasilja ali sovraštva.

Do finančne podpore države so po noveli upravičeni tudi izdajatelji, katerih odgovorni uredniki ali osebe, ki so jih nadomeščale, so bili v zadnjih dveh letih pravnomočno obsojeni za kaznivo dejanje javnega spodbujanja sovraštva, nasilja in nestrpnosti iz 297. člena Kazenskega zakonika .

³ [Raziskava MeDeMAP](#) preučuje vlogo medijev v demokraciji, produkcijske pogoje in odnos občinstev, [Analiza raznolikosti novic](#) razkriva, da navidezna pluralnost prikriva visoko stopnjo homogenosti vsebin, ki jo oblikujejo razmerja moči, osrednja vloga Slovenske tiskovne agencije ter prevlada političnih virov. [Raziskava AFEMED](#) analizira strukturne spremembe medijskega sistema med letoma 2010 in 2022. Leta 2026 je izšla tudi strokovna monografija [BOJ proti dezinformacijam](#): kako lahko novinarji in drugi akterji prispevajo k prepoznavanju dezinformacij in omejevanju škode dezinformacijskih kampanj.

V DNS smo regulacijo sovražnega govora zaradi tveganj omejevanja svobode izražanja težko sprejeli, vendar smo jo zaradi družbenega vpliva sovražnega govora kljub temu podprli. Odločitev za ukinitve te regulacije, v povezavi z deregulacijo vplivnežev in kulturo javnega izražanja številnih vladajočih politikov, bi lahko razumeli, da ministrstvu za kulturo ni mar za nivo javnega izražanja in pravice žrtev sovražnega govora.

Prenos presoje koncentracije z AVK na AKOS

Glede prenosa pristojnosti z AVK na AKOS, ki ga ministrstvo utemeljuje z zahtevo Evropske komisije na podlagi 22. člena EMFE, smo v društvu novinarjev enako zadržani do obeh rešitev. Ko je EMFA presojo koncentracije lastništva in sprememb v lastništvih medijev razširila tudi na presojo vpliva na medijsko pluralnost, uredniško avtonomijo, ohranjanje delovnih mest v uredništvih ter širši vpliv na javni interes, se je AVK zdel manj primeren za strokovno presojo teh vidikov. Glede na stanje koncentracije lastništva je vprašljiva tudi dosedanja uspešnost in operativnost AVK na medijskem področju. To potrjuje tudi nedavna izjava AVK glede presoje prodaje Adria News, pod katero sodijo N1 Slovenija in drugi regionalni mediji, portugalski investicijski skupini Alpac Capital oziroma z njo povezanemu skladu. Navedla je, da bi za učinkovito izvajanje naloge potrebovala najmanj 500.000 evrov dodatnih sredstev na leto in pet novih strokovnjakov. Dodatnega denarja ni dobila, zato po lastnih navedbah ni mogla zaposliti specializiranega kadra ter vzpostaviti metodologije, podatkovnih zbirk in drugih orodij za izvajanje novega nadzora.

AKOS, ki je član evropskih regulatornih teles, izdaja dovoljenja za izvajanje radijske in televizijske dejavnosti ter nadzoruje spoštovanje zakonodaje glede programskih standardov, kvot slovenske glasbe in produkcije, pri njem so tudi nekatere baze podatkov, ki so potrebne pri presoji, je vsebinsko bolj primeren za test širšega javnega interesa pri medijskih poslih.

Pri presoji primernosti enega ali drugega regulatorja pa vlogo igra tudi institucionalna neodvisnost. Direktorja AVK na predlog vlade imenuje državni zbor. Pri imenovanju direktorja AKOS-a ima vlada neposredno in samostojno vlogo, saj ga po izvedenem javnem natečaju imenuje in razrešuje vlada sama. Morda bi bila glede na vse navedeno najboljša možnost ustanovitev neodvisnega in samostojnega medijskega regulatorja.

Ne glede na izbor regulatorja, v DNS pričakujemo predvsem povečanje učinkovitosti nadzora.

V Ljubljani, 9. septembra 2026

Društvo novinarjev Slovenije, zanj predsednik Gašper Andrinek